

Ressenya

De Santiago-Guervós, Javier; Díaz Rodríguez, Lourdes (2021). *Lingüística textual y enseñanza del español LE/L2*. Routledge

Ares Llop Naya
Fitzwilliam College – University of Cambridge
al2027@cam.ac.uk

Rebut: 12 de juliol de 2021
Acceptat: 16 de juliol de 2021

La lectura del volum *Lingüística textual y enseñanza del español LE/L2* (editat pels experts en recerca i ensenyament d'espanyol llengua estrangera Javier de Santiago-Guervós, Universidad de Salamanca, i Lourdes Díaz Rodríguez, Universitat Pompeu Fabra) remet a aquella frase del filòsof Bernard de Chartres que, al s. XII, deia: “Som com nans a espatlles de gegants. Podem veure més, i més lluny que ells, no per l'agudesia de la nostra vista, ni per l'alçària del nostre cos, sinó perquè som aixecats per la seva gran alçària”. L'obra ressenyada constitueix una panoràmica teòrica i pràctica contemporània fonamental per entendre la lingüística textual aplicada (i, concretament, els models discursius dels tipus de text i els gèneres textuais) en l'ensenyament-aprenentatge (E-A) del castellà com a L2. La lectura és, innegablement, extrapolable al cas de qualsevol llengua, la qual cosa subratlla que ens trobem davant d'una obra de referència en l'àmbit de l'E-A de les llengües estrangeres en general.

L'obra té dues dimensions que es retroalimenten: la d'un manual sobre les tipologies i els gèneres textuais, i la d'un aparador d'idees sobre la integració reeixida de la competència textual a l'aula. Així, per la manera com ha estat concebut aquest llibre, amb la dimensió teòrica s'ordenen els conceptes clau del camp estudiat; i, alhora, amb la transposició didàctica constant de tots els capítols, s'empeny el lector a establir connexions entre coneixements, a dur-los a l'aula i a verificar-ne l'encert. En aquest sentit, doncs, pel que fa als lectors potencials, l'obra pot ser enriquidora tant per a estudiants com per a formadors de docents i docents de LE, així com per a investigadors novells que vulguin tenir una perspectiva general de les nocions clau de la lingüística textual actual, els gèneres discursius i l'ensenyament i investigació de la L1 i les LE.

Els enfocaments teòrics i metodològics recollits són diversos i s'hi combinen aproximacions de tipus més teòric i experiències pràctiques de recerca i d'aula en contextos diferents. De fet, aquesta diversitat d'aproximacions s'explica, també, per la tria deliberada, segons els editors del volum, de fer una obra polifònica, amb un ventall ampli d'investigadors i de docents d'àmbit nacional i internacional —que no citem per restriccions d'espai. Malgrat aquesta heterogeneïtat d'autors, una de les assumpcions que vertebraren l'obra és que els textos són processos comunicatius, que impliquen interacció humana i que, per tant, es coconstrueixen. Per això, els textos són, també, una eina didàctica fonamental per ensenyar un ús real de la llengua. En aquest sentit, el volum s'orienta a un treball sistemàtic, de mires àmplies i proactives de la competència discursiva en l'àmbit universitari i fa bé de no oblidar el fet que,

molt sovint, els aprenents adults necessiten fer un ús especialitzat (acadèmic, científicotècnic, etc.) de la llengua. Tenint en compte aquest marc comunicatiu general, la perspectiva adoptada a tot el volum es concreta en una imbricació de continguts funcionals i formals. Els models discursius es presenten tenint en compte els trets universals de cada un, però també —i aquest tret singularitza l'obra— aquells aspectes que cal fer visibles i aprehensibles a un aprenent de castellà com a LE. Així, s'aprofundeix en les subtilitats de la gramàtica, el lèxic, i la pragmàtica, en funció dels tipus discursius i fent atenció tant a la comunicació escrita com a l'oral. Aquesta tria reforça la idea que la reflexió sobre l'ús incideix en la millora de la competència textual en la didàctica de la LE/L2.

Pel que fa als continguts, es proposa vèncer la rigidesa d'algunes programacions universitàries a través de l'estudi de noves fonts i modalitats de comunicació híbrides (tant pel que fa al grau de planificació com al canal) i d'un ventall amplíssim d'entorns comunicatius. En aquest sentit, pel que fa als temes, destaca la voluntat dels editors de reflectir els gèneres i tipologies tradicionals i, alhora, explorar-ne d'altres que, tot i que formen part del dia a dia dels parlants i que estan molt convencionalitzats, sovint queden fora dels currículums i s'exploren poc des del punt de vista de la didàctica de la llengua. Entre aquests darrers, destaquen l'escriptura acadèmica, la divulgació científica, els textos jurídics, el llenguatge de les xarxes socials i l'escriptura a través de dispositius electrònics.

Com dèiem, en el llibre es detecta el desig (no sempre fàcil d'aconseguir) que, en l'heterogeneïtat de les aportacions de les diferents mans dels capítols, el lector trobi unes constants que facilitin la lectura i que, també, donin una coherència transversal al volum. El trinomi escollit per vertebrar els capítols és el següent: (1) presentació del gènere o tipologia textual, (2) descripció comunicativa i específicament lingüística o gramatical del text i (3) propostes de transferència a l'aula dels principis exposats. Tots els capítols inclouen una secció de bibliografia complementària comentada.

Els cinc primers capítols de l'obra presenten, en aquest ordre, les tipologies textuales de la narració, la descripció, l'argumentació, la instrucció, l'exposició i els diàlegs. A la segona part del llibre es tracten models discursius amb una convencionalització molt més alta, marcada pels contextos d'ús. Així, s'hi presenten els gèneres discursius periodístic, publicitari, científicotècnic, jurícoadministratiu, acadèmic i literari. Es dedica el capítol catorze a la llengua de les xarxes socials i les tecnologies. Finalment, al quinzè capítol, s'explora una darrera eina de tipus pràctic, la dels corpus, per proporcionar als docents i investigadors de textos per treballar tots aquells aspectes que es mencionen als capítols anteriors. Aquest capítol actua com a colofó del llibre i, si el llegim des de l'òptica de l'E-A del català com a llengua estrangera, ens proporcionarà arguments per defensar el potencial de la construcció de corpus de les produccions comunicatives escrites i orals dels aprenents de català.

Un tret distintiu de tots els capítols són les aportacions pràctiques que, si bé són heterogènies en el focus de les propostes, en conjunt permeten oferir respostes a les preguntes que el lector hagi anat a buscar sobre el treball dels textos a l'aula. En primer lloc, en alguns capítols s'opta per una proposta més específica de seqüències didàctiques o estudis de cas per dinamitzar la riquesa i la naturalitat dels textos (p. e.: capítols 2 i 9, sobre els textos descriptius i publicitari, respectivament). En segon terme, predomina l'assessorament sobre la transposició didàctica de les nocions teòriques a l'aula: o bé d'acord amb allò que els estudis d'adquisició lingüística demostren (p. e.: capítol 2, sobre els textos narratius), o bé per treballar el desenvolupament de les habilitats: l'oralitat interactiva (capítol 7), la *literacitat crítica* (capítol 8) o la *competència mediàtica* (capítol 8). En alguns casos, l'assessorament s'orienta a la selecció dels textos d'estímul (capítols 8 i 9, sobre els textos periodístics i publicitaris; capítol 11, sobre els textos jurídics) i a les característiques específiques dels textos en la llengua meta (p. e.: capítols 10 i 12, sobre els textos científics i acadèmics). En altres casos, s'exploren també els reptes metodològics de dur a l'aula les nocions presentades (p. e.: al capítol 4 es proporcionen eines

per sensibilitzar els aprenents sobre les convencions dels textos instructius de parlants nadius; al capítol 6, es recorren els efectes de la variació concepcional dels textos escrits i orals; o al capítol 13, s'explora la complexitat de la noció d'*escriptura creativa*.

En síntesi, la lectura d'aquesta obra de referència predisposarà el lector a agafar bagatge i perspectives “des de les espatlles d'un gegant” sobre els fonaments teòrics de la lingüística textual. Alhora, el lector no experimentarà una lectura passiva i delimitada en el temps; al contrari: trobarà un seguit de recursos i propostes didàctiques per al treball de la competència textual que, per bé que haurà de garbellar segons el seu context d'ensenyament, de ben segur que li seran útils i inspiradors cada vegada que els revisiti.

